

DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Til alle fylkesmenn, jf. liste

Deres ref

Vår ref
201001217-/KAF

Dato
21.10.2010

**Informasjon om forventninger til fylkesmennene vedrørende embetsoppdraget
resultatområde 48 Likestilling m.m**

Det vises til at Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har anmodet Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet om å konkretisere nærmere fylkesmannens embetsoppdrag 2010, resultatområde 48 Likestilling. Det er særlig oppdraget knyttet til fylkesmannen som offentlig myndighet og veileder overfor kommunene det ønskes mer informasjon om. Nedenfor følger en nærmere konkretisering av fylkesmannens embetsoppdrag vedrørende likestilling på disse områdene. Det gis også en omtale av fylkesmannens embetsoppdrag 2010, resultatområde 46 Universell utforming.

1. Innledning

Arbeidet for å fremme likestilling og hindre diskriminering handler om å ivareta grunnleggende menneskerettigheter. Enkeltmenneskets rett til et vern mot diskriminering er nedfelt i flere menneskerettighetskonvensjoner ratifisert av norske myndigheter. Offentlige myndigheter har et særskilt ansvar for å være en pådriver i dette arbeidet.

Fylkesmennene er både som **arbeidsgiver** og som **offentlig myndighet** lovpålagt å arbeide aktivt for å fremme likestilling og motvirke diskriminering uavhengig av kjønn, nedsatt funksjonsevne og etnisitet, religion mv, jf. aktivitets- og rapporteringsplikten i likestillingsloven § 1 a (kjønn), diskrimineringsloven § 3 a (etnisitet, religion mv.) og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 3 (nedsatt funksjonsevne) . Det vises også til plikten til universell utforming § 9 og plikten til individuell

tilrettelegging § 12 i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

I embetsoppdraget for 2010 er forventningene til fylkesmennenes oppfyllelse av aktivitets- og rapporteringspliktene som arbeidsgiver nærmere konkretisert under resultatområde 98.4 Likestilling og likeverd (Oppdrag på det administrative område fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet).

Forventninger til fylkesmannens aktivitetsplikt som offentlig myndighet er nærmere omtalt i embetsoppdraget resultatområde 48 Likestilling og resultatområde 46 Universell utforming (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet).

2. Embetsoppdraget resultatområde 48 Likestilling (2010)

Fylkesmannens embetsoppdrag resultatområde 48 Likestilling lyder:

Som offentlig myndighet skal fylkesmannen fremme likestilling knyttet til bl.a. kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering på de politikkområder fylkesmannen har ansvar for. Som arbeidsgiver skal fylkesmannen arbeide aktivt for å fremme likestilling på ulike grunnlag i eget embete

Fylkesmannen skal være en pådriver for at kommunene arbeider aktivt for å fremme likestilling knyttet til bl.a. kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering.

Tilby kommunene veiledning om hva aktivitets- og redegjørelsespliktene innebærer.

BLDs utgangspunkt er at fylkesmannen som offentlig myndighet skal integrere arbeidet for å fremme likestilling på ulike grunnlag i de aktiviteter og det arbeid som fylkesmennene i dag allerede utøver overfor kommunene.

Sentrale aktiviteter vil være:

- Informere om lovpålagte plikter i ordinære møter med kommunene
- Inkludere spørsmål om likestilling ved gjennomføring av tilsyn
- Gi råd og informasjon til kommuner om hvordan aktivitets- og rapporteringspliktene kan følges opp
- Være en pådriver for at kommunene integrerer et likestillingsperspektiv i sitt planarbeid

Nedenfor vil vi gi noen eksempler på hvordan dette kan gjøres:

Informere om lovpålagte plikter i møter med kommunene

I møter med administrativ ledelse i kommunene bør fylkesmennene minne om aktivitets- og rapporteringspliktene etter diskrimineringslovgivningen, og utfordre kommunene på hvordan likestillingstilstanden i kommunen er, og på hvordan aktivitets- og rapporteringsplikten følges opp. Aktuelle spørsmål vil være:

- Hvordan er likestillingstilstanden i kommunen når det gjelder kjønn? Herunder hvordan er kjønnsfordelingen i kommunen når det gjelder lønns- og stillingsnivåer, heltids- og deltidsansatte, bruk av overtid og ubekvem arbeidstid, velferdspermisjoner, omsorgspermisjoner og sykefravær eller bruk av kompetansehevende tiltak?
- Hva gjør kommunene for å utjevne uønskede kjønnsforskjeller?
- Hva gjør kommunen for å øke rekrutteringen av kommuneansatte fra underrepresenterte grupper, som f. eks. innvandrere og personer med funksjonsnedsettelse?
- Hva gjør kommunen for å tilpasse sine kommunale tjenester til mangfoldet blant kommunens innbyggere, både når det gjelder kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne, etnisitet, religion, mv. ? Har kommunen særskilte utfordringer knyttet til kvinner/menn, innvandrere, personer med nedsatt funksjonsevne etc.
- Hvordan sikrer kommunen at informasjon når ut til ulike brukere av kommunale tjenester, f. eks. innvandrere eller personer med funksjonsnedsettelse? Oversettes informasjon til ulike språk? Har kommunen retningslinjer for bruk av kvalifisert tolk?
- Er tilgangen til kommunenes tjenester universelt utformet og tilgjengelige for alle, f eks kommunens nettsider?

En gjennomgang av likestillingsredegjørelsene i kommunenes årsberetninger i forkant av møtene med kommunene, vil gi fylkesmannen en pekepinn på hvilke utfordringer den enkelte kommunene har som arbeidsgiver på likestillingsfeltet. Fylkesmannen har imidlertid ingen lovpålagt tilsynsfunksjon overfor kommunenes plikt til å rapportere på aktivitetsplikten.

Implementere likestilling i eksisterende tilsynsområder

Spørsmål om likestilling og tilrettelegging for innvandrere, personer med funksjonsnedsettelse kan integreres i fylkesmennenes lovpålagte tilsyn med f. eks. institusjoner på helse- og sosialområdet eller på andre områder hvor fylkesmannen har en tilsynsrolle. Hvordan ulike institusjoner tilrettelegger sine tjenester for ulike

brukergrupper vil være et sentralt spørsmål. Hvilke utfordringer kommunene har i forhold til ulike brukergrupper kan være et annet spørsmål.

Gi råd og informasjon til kommuner om hvordan aktivitets- og rapporteringspliktene kan følges opp

Fylkesmannen bør videreutvikle sin kompetanse på likestilling, blant annet ved å gjøre seg kjent med de veiledningsverktøy som er utarbeidet for å følge opp aktivitets- og rapporteringspliktene og formidle informasjon om disse til kommunene, jf. omtale av aktuelle verktøy nedenfor. Likestilling kan settes på programmet ved arrangering av kurs og seminarer for både eget embete og for kommunal sektor. Det kan her trekkes veksler på kompetansen til Likestillings- og diskrimineringsombudet, de regionale sentrene for likestilling og mangfold (KUN senter for kunnskap og likestilling, i Nordfold, Likestillingssenteret på Hamar og Senter for likestilling på Agder), Reform og Deltasenteret, som pr. juni 2010 er lagt under Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Være en pådriver for at kommunene integrerer et likestillingsperspektiv i sitt planarbeid

Gjennom sine høringsuttalelser kan fylkesmennene påpeke at et likestillingsperspektiv både i forhold til kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion mv. må integreres i kommunenes planarbeid. Fylkesmannen skal f. eks. forberede kommunene på at andelen innvandrere vil øke i årene som kommer og at dette vil føre til økte oppgaver på helse- og sosialtjenesteområdet som det må tas høyde for i kommunal planlegging.

I kommunenes arbeid med å skape mer attraktive lokalsamfunn vil innsats for å hindre fraflytting av kvinner og fraflytting av innvandrere kunne være aktuelle tema å ta opp. Kommunene kan f. eks. også utfordres på om de budsjetterer med utgifter til tolk i sitt planarbeid.

Rapportering

BLD forventer at fylkesmannen som offentlig myndighet rapporterer i årsrapporten på hvordan embetsoppdraget, resultatområde 48 Likestilling følges opp. Vi ønsker særlig rapportering på hvordan fylkesmannen er en pådriver for at kommunene arbeider aktivt for å fremme likestilling på ulike grunnlag. Videre ønsker vi at fylkesmannen i rapporteringen peker på utfordringer fremover i eget fylke når det gjelder likestilling. Krav til fylkesmannens rapportering på aktivitetsplikten som arbeidsgiver er nærmere omtalt under resultatområde 98.4 Likestilling og likeverd (oppdrag på det administrative område fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet).

3. Nærmere om plikten til universell utforming

Offentlig virksomhet skal arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten. Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging

av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.

Plikten til universell utforming omfatter alle fysiske forhold som bygninger, lokaler, innredning og utstyr, herunder IKT, mv.

Plikten til universell utforming retter seg blant annet mot publikumsrettede virksomheter som forretninger, restauranter, kinoer, offentlige kontorer som betjener publikum mv. Slike virksomheter skal sikre at lokaler og arealer som er beregnet for publikum er universelt utformet.

I Fylkesmannens embetsoppdraget, resultatområde 46 redegjøres det nærmere for hvilke konkrete forventninger BLD har til fylkesmannen på dette området.

Embetsoppdraget resultatområde 46 Universell utforming (2010)

Fylkesmennenes embetsoppdrag resultatområde 46 Universell utforming lyder:

- *Gi råd og veiledning til kommunene om hvordan universell utforming kan implementeres i planarbeid og tjenester*
- *Videreutvikle samarbeidet med fylkeskommunene for å fremme universell utforming innenfor regionen*
- *Følge opp relevante tiltak i ny handlingsplan for universell utforming og tilgjengelighet som koordineres av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet*
- *Spre kunnskap om virkemidler og finansieringsordninger som er knyttet til handlingsplanen*
- *Utarbeide handlingsplan for fylkesmannens oppfølging av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven i eget embete. Sørg for at universell utforming er kjent og blir praktisert innen egen forvaltning og ivareta prinsippene ved kjøp av varer og tjenester*
- *Videreutvikle fylkesmannens kompetanse på universell utforming*

BLD vil i forbindelse med arbeidet med embetsoppdragene for 2011 når det gjelder likestilling og universell utforming vurdere nærmere hvorvidt og ev hvordan oppdragene bør konkretiseres ytterligere.

Arbeidet for å fremme likestilling og universell utforming er i stadig utvikling. Vi ser at det er et behov for å utvikle videre hvordan fylkesmennene i sitt virke kan

implementere arbeidet for å fremme likestilling og være en pådriver overfor kommunene. I dette arbeidet bør fylkesmennene selv spille en viktig rolle.

4. Tilgjengelige verktøy og veiledninger

Mal for rapportering for statlige virksomheter

Det vises til at Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet leder en tverrdepartemental arbeidsgruppe, som har fått i mandat å utarbeide en rapporteringsmal for statlige virksomheter på aktivitets- og rapporteringsplikten. Likestillings- og diskrimineringsombudet deltar i arbeidsgruppen. Det tas sikte på at rapporteringsmalen ferdigstilles i løpet av 2010.

Veileder for arbeidslivet i aktivitets- og rapporteringsplikten

Barne- og likestillingsdepartementet har i samarbeid med hovedorganisasjonene i arbeidslivet og Likestillings- og diskrimineringsombudet utarbeidet en veileder for arbeidslivet i aktivitets- og rapporteringsplikten *Hvordan fremme likestilling og hindre diskriminering*, jf. vedlegg. Veilederen kan lastes ned fra:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer.html?id=2083

Det vises også til LDOs håndbøker for arbeidslivet:

Likestilling og mangfold, tips og sjekklister for arbeidsplassen som kan lastes ned fra: .
<http://www.ldo.no/no/Aktuelt/publikasjoner/brosjyrer/Handbok-for-arbeidslivet/>

Religion på arbeidsplassen som kan lastes ned på:

<http://www.ldo.no/Documents/10-01-27%20Religionsh%c3%a5ndbok.pdf>

Rundskriv om universell utforming

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har utarbeidet et nytt rundskriv som klargjør hvordan plikten om universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven skal forstås.

Rundskrivet gir eksempler på:

- hva denne plikten innebærer,
- hva som kan kreves av virksomhetene,
- hvordan de kan arbeide aktivt og målrettet
- hvordan gangen for klagesaker etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven er.

Rundskrivet kan lastes ned fra:

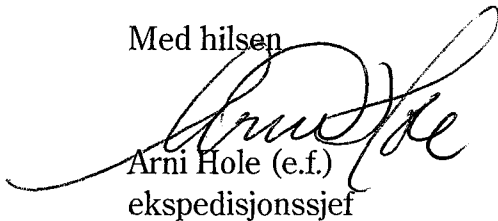
http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/nedsatt_funksjonsevne/nytt-rundskriv-om-universell-utforming.html?id=611032

En rekke veiledningshefter om universell utforming er utgitt av Deltasenteret som er statens kompetansesenter for deltakelse og tilgjengelighet. Fra 1. juni 2010 er Deltasenteret organisert i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

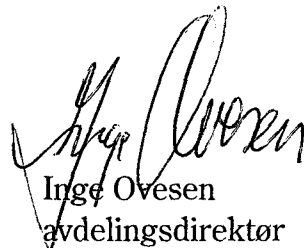
Se for eksempel heftet:

Hvem trenger universell utforming? Universell utforming i offentlig virksomhet

Med hilsen

Arni Hole (e.f.)
ekspedisjonssjef

Inge Ovesen
avdelingsdirektør

2 vedlegg

Kopi:

Fornyings-, kirke og administrasjonsdepartementet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

KS

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Senter for likestilling (UIA)

KUN Senter for kunnskap og likestilling

Likestillingssenteret

Reform – ressurscenter for menn

VEDLEGG 1

Kontaktinformasjon til noen sentrale aktører på likestillingsfeltet:

Likestillings- og diskrimineringsombudet (www.ldo.no)

Mariboesgt. 13, 4 etg. .
Postboks 8048 Dep
N-0031 Oslo
Tlf.: 23 15 73 00
Epost: post@LDO.no

Reform - ressursenter for menn (www.reform.no)

Akersgata 16, Pb 28 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf.: 22 34 09 50
Epost: post@reform.no

KUN Senter for kunnskap og likestilling (www.kun.nl.no)

N- 8286 Nordfold
Tlf: 75779050
Epost: post@kun.nl.no

Senter for likestilling (www.senterforlikestilling.org)

Postboks 422
4604 Kristiansand
Tlf: 38 14 12 21
Epost: post@senterforlikestilling.org

Likestillingssenteret (www.likestillingssenteret.no)

Vangsvegen 73
23 17 Hamar
Tlf.: 62 54 74 60
Epost: post@likestillingssenteret.no

Deltasenteret (www.bufetat.no)

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Postboks 8113 Dep
0032 Oslo
Tlf: 46 61 50 00
post@bufdir.no

Det vises også til Lov om råd eller annen representasjonsordning i kommunar og fylkeskommunar for menneske med nedsett funksjonsevne m.m., jf. Rundskriv A-28/2007.

Vedlegg 2: Liste over alle fylkesmenn

Fylkesmannen i Aust-Agder v/ Øystein Djupedal
Fylkesmannen i Hedmark v/ Sylvia Brustad
Fylkesmannen i Nordland v/ Hill Marta Solberg
Fylkesmannen i Oslo og Akershus v/ Hans J. Røsjorde
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag v/Kåre Gjønnes
Fylkesmannen i Vest-Agder v/ Ann-Kristin Olsen
Fylkesmannen i Buskerud v/ Kirsti Kolle Grøndahl
Fylkesmannen i Hordaland v/ Lars Sponheim
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag v/ Inge Ryan
Fylkesmannen i Rogaland v/Harald Thune
Fylkesmannen i Telemark v/ Kari Nordheim Larsen
Fylkesmannen i Vestfold v/ Erling Lae
Fylkesmannen i Finnmark v/ Gunnar Kjønnøy
Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/ Lodve Solholm
Fylkesmannen i Oppland v/ Kristin Hille Valla
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane v/ Oddvar Flæte
Fylkesmannen i Troms v/Svein Ludvigsen
Fylkesmannen i Østfold v/ Anne Enger